

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

15 februarie 2017¹

„Trimitere preliminară — Libera circulație a capitalurilor — Articolul 64 TFUE — Circulația capitalurilor având ca destinație țări terțe sau provenind din țări terțe care implică prestarea de servicii financiare — Active financiare deținute într-un cont bancar elvețian — Decizie de rectificare — Termen de rectificare — Prolungirea termenului de rectificare în cazul activelor deținute în afara statului membru de reședință”

În cauza C-317/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), prin decizia din 10 aprilie 2015, primită de Curte la 26 iunie 2015, în procedura

X

împotriva

Staatssecretaris van Financiën,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul C. Vajda (raportor), îndeplinind funcția de președinte de cameră, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul neerlandez, de M. L. Noort, de M. K. Bulterman și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de J. Möller și de T. Henze, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. M. De Socio, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de W. Roels și de C. Soulay, în calitate de agenți,

¹ — Limba de procedură: neerlandeza.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 64 alineatul (1) TFUE.
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între X, persoană fizică, pe de o parte, și Staatssecretaris van Financiën (secretarul de stat pentru finanțe, Țările de Jos), pe de altă parte, în legătură cu o decizie de rectificare privind impozitul pe venit și contribuțiile la sistemul de asigurări sociale pentru exercițiile 1998-2006.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 88/361/CEE a Consiliului din 24 iunie 1988 pentru punerea în aplicare a articolului 67 din tratat [articol abrogat prin Tratatul de la Amsterdam] (JO 1988, L 178, p. 5, Ediție specială, 10/vol. 1, p. 10) prevede:

„Fără a aduce atingere dispozițiilor de mai jos, statele membre elimină restricțiile privind mișcările de capital care se realizează între rezidenții statelor membre. Pentru a facilita aplicarea prezentei directive, mișcările de capital se clasifică în conformitate cu nomenclatorul prezentat în anexa I.”

- 4 Printre mișcările de capital enumerate în anexa I la Directiva 88/361 figurează, la rubrica VI a acesteia, „[o]perațiuni în conturile curente și în conturile de depozit la instituții financiare”, care cuprind printre altele „[o]perațiuni[le] efectuate de către rezidenți cu instituțiile financiare străine”.

Dreptul neerlandez

- 5 Articolul 16 din Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (Codul fiscal, denumit în continuare „AWR”) prevede:

„1. În cazul în care un fapt face să se presupună că, în mod greșit, nu a avut loc o impozitare sau că aceasta s-a realizat într-un quantum prea redus, [...] inspectorul poate recupera impozitul neperceput [...]

[...]

3. Dreptul de a emite o decizie de rectificare expiră după o perioadă de 5 ani începând de la data nașterii datoriei privind impozitul. [...]

4. În cazul în care un element impozabil, deținut sau apărut în străinătate, a fost impozitat prea puțin, dreptul de a efectua rectificarea expiră, prin derogare de la alineatul 3 prima teză, după o perioadă de 12 ani de la data nașterii datoriei privind impozitul.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 6 În luna mai 2002 a fost depusă o plângere privind încălcarea Wet toezicht effectenverkeer (Legea privind supravegherea investițiilor în valori mobiliare). Ulterior a fost deschisă o anchetă penală, în cadrul căreia X a fost ascultat în mai multe rânduri.
- 7 Printr-o scrisoare din 13 ianuarie 2009, X a transmis administrației fiscale neerlandeze informații privind un cont pe care îl deținuse într-o instituție bancară din Elveția sub un nume de cod până la începutul anului 2004, precum și un cont pe care îl deținea într-o instituție bancară din Luxemburg de la începutul aceluiași an 2004 și pe care nu le menționase în declarațiile fiscale întocmite pentru anii anteriori acestei scrisori.
- 8 La 27 iulie 2010, Officier van Justitie (procuror, Țările de Jos) a transmis administrației fiscale rezultatele anchetei penale. La 30 noiembrie 2010 au fost întocmite rectificări ale impozitului pentru anii 1998-2006.
- 9 X a introdus o acțiune împotriva acestor rectificări ale impozitului la Rechtbank te Breda (Tribunalul din Breda, Țările de Jos). Prin hotărârea din 12 septembrie 2012, această instanță a considerat că rectificările impozitului pentru anii până în 2004 inclusiv, care fuseseră întocmite cu aplicarea termenului de rectificare prelungit prevăzut la articolul 16 alineatul 4 din AWR, nu fuseseră efectuate cu diligența cerută, în sensul Hotărârii din 11 iunie 2009, X și Passenheim-van Schoot (C-155/08 și C-157/08, EU:C:2009:368). Instanța menționată a statuat totuși, pe baza clauzei de standstill care figurează la articolul 64 alineatul (1) TFUE, că libera circulație a capitalurilor și, prin urmare, jurisprudența care rezultă din această hotărâre, nu erau aplicabile rectificării impozitului, întrucât aceasta privea contul bancar elvețian. Pe baza acestor motive, Rechtbank a menținut rectificările impozitului privind anii până în 2003 inclusiv, cu excepția unei corecții privind repartizarea veniturilor între X și soția sa, și a redus rectificarea privind anul 2004 până la nivelul impozitului aferent contului bancar luxemburghez.
- 10 Inspectorul fiscal a declarat apel împotriva hotărârii Rechtbank te Breda (Tribunalul din Breda) la Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch, Țările de Jos) în măsura în care această hotărâre privea rectificarea impozitului aferent anului 2004 și a contestat faptul că nu ar fi procedat cu diligența necesară. La rândul său, X a sesizat Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch) cu un apel incident împotriva acestei hotărâri, în măsura în care aceasta privea rectificările efectuate pentru toți anii vizați de litigiul în fața Rechtbank te Breda (Tribunalul din Breda), și a contestat, în acest cadru, faptul că clauza de standstill, care figurează la articolul 64 alineatul (1) TFUE, are drept consecință că libera circulație a capitalurilor nu se aplică în ceea ce privește contul său bancar din Elveția.
- 11 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch) a respins ca nefondat apelul principal formulat de inspectorul fiscal. În ceea ce privește apelul incident declarat de X, această instanță a statuat că el era inadmisibil în măsura în care viza deciziile referitoare la rectificările impozitului privind anii până în 2003 inclusiv, precum și anii 2005 și 2006, dar a considerat că era întemeiat în ceea ce privea decizia referitoare la rectificarea impozitului pentru anul 2004. În această privință, instanța menționată a considerat că rectificarea privind contul bancar elvețian intra integral în domeniul de aplicare al jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 11 iunie 2009, X și Passenheim-van Schoot (C-155/08 și C-157/08, EU:C:2009:368). Potrivit aceleiași instanțe, articolul 64 alineatul (1) TFUE nu era aplicabil cauzei principale, întrucât măsura vizată la articolul 16 alineatul 4 din AWR era o măsură generală, care putea fi aplicată unor situații fără legătură cu investițiile directe, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital, care sunt categoriile menționate în mod expres la articolul 64 alineatul (1) TFUE.

- 12 X și secretarul de stat pentru finanțe au formulat recurs împotriva hotărârii *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch* (Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch) la *Hoge Raad der Nederlanden* (Curtea Supremă a Țărilor de Jos). Secretarul de stat pentru finanțe susține că *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch* (Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch) a considerat în mod eronat că articolul 64 alineatul (1) TFUE nu acoperă măsuri precum rectificarea aplicată veniturilor din contul bancar elvețian pentru anul 2004 cu aplicarea termenului de rectificare ce figurează la articolul 16 alineatul 4 din AWR.
- 13 *Hoge Raad der Nederlanden* (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) exprimă îndoieli, în primul rând, cu privire la aspectul dacă domeniul de aplicare material al articolului 64 alineatul (1) TFUE este delimitat prin obiectul legislației naționale în cauză sau prin tranzacția restricționată prin această legislație națională. În această privință, instanța arată, pe de o parte, că referirea la „aplicarea” unor restricții care figurează la articolul 64 alineatul (1) TFUE pare a fi un argument în favoarea acestei din urmă interpretări. În plus, aceasta consideră că prima interpretare ar putea conduce la lipsirea acestei dispoziții de esența efectului său util. Pe de altă parte, aceasta observă că Hotărârea din 14 decembrie 1995, *Sanz de Lera și alții* (C-163/94, C-165/94 și C-250/94, EU:C:1995:451), ar putea furniza un argument în favoarea primei interpretări. În acea hotărâre, Curtea ar fi statuat că o reglementare aplicabilă în mod general tuturor exporturilor de monede, bancnote sau cecuri la purtător, inclusiv acelor care nu sunt legate de investiții directe, de stabilirea, de prestarea de servicii financiare sau de admiterea valorilor mobiliare pe piețele de capital în țările terțe, nu intră sub incidența articolului 73 C alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 64 alineatul (1) TFUE].
- 14 În al doilea rând, *Hoge Raad der Nederlanden* (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) exprimă îndoieli cu privire la aspectul dacă articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că se referă numai la dreptul național aplicabil prestatorului de servicii financiare, care stabilește condițiile sau modalitățile acestei prestări de servicii. În această privință, instanța arată, pe de o parte, că, în cauza pendinte la data deciziei de trimitere și în care s-a pronunțat ulterior Hotărârea din 21 mai 2015, *Wagner-Raith* (C-560/13, EU:C:2015:347), instanța de trimitere și Comisia Europeană pledaseră în favoarea unei asemenea interpretări. Pe de altă parte, aceasta consideră că împotriva interpretării menționate poate fi invocat faptul că modul de redactare a articolului 64 alineatul (1) TFUE nu oferă niciun indiciu în acest sens și că semnificația reală a acestei dispoziții ar fi deosebit de restrânsă.
- 15 În al treilea și ultimul rând, *Hoge Raad der Nederlanden* (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) se întreabă dacă termenii „restricții[...] adoptate cu privire la circulația capitalurilor având ca destinație țări terțe sau provenind din țări terțe, în cazul în care acestea implică [...] prestarea de servicii financiare”, care figurează la articolul 64 alineatul (1) TFUE, vizează aplicarea articolului 16 alineatul 4 din AWR în cazul contului deținut de X la o bancă din Elveția. În această privință, trebuie observat că, deși este posibil să se califice deținerea unui cont de instrumente financiare în lumina Hotărârii din 11 iunie 2009, X și *Passenheim-van Schoot* (C-155/08 și C-157/08, EU:C:2009:368), acea hotărâre privește interpretarea articolelor 49 și 56 CE (devenite articolele 56 și 63 TFUE) și nu este cert dincolo de orice îndoială că articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în același mod.
- 16 În aceste condiții, *Hoge Raad der Nederlanden* (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Autorizarea aplicării de restricții privind statele terțe, prevăzută la articolul 64 alineatul (1) TFUE, este valabilă și în ipoteza unei restricții, instituite pe baza unei reglementări naționale cum este termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, care se poate aplica și în cazuri care nu au nicio legătură cu investițiile directe, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital?
- 2) Autorizarea aplicării de restricții privind circulația capitalurilor în contextul prestării de servicii financiare, prevăzută la articolul 64 alineatul (1) TFUE, se referă și la restricții care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu se aplică prestatorului de servicii și nici nu reglementează condițiile sau modalitățile prestării de servicii?

- 3) «Circulația capitalurilor, în cazul în care acestea implică prestarea de servicii financiare», în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE, include și un caz cum este cel din speță, în care un rezident al unui stat membru a deschis un cont (de instrumente financiare) la o instituție bancară din afara Uniunii Europene? Împrejurarea că instituția bancară menționată desfășoară în acest cadru activități pentru titularul contului are vreo relevanță și, în caz afirmativ, în ce măsură este importantă această împrejurare?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 17 Întrebările preliminare privesc interpretarea articolului 64 alineatul (1) TFUE, potrivit căruia articolul 63 TFUE nu aduce atingere aplicării, în raport cu țările terțe, a restricțiilor în vigoare la 31 decembrie 1993 în temeiul dreptului intern sau al dreptului Uniunii, adoptate cu privire la circulația capitalurilor având ca destinație țări terțe sau provenind din țări terțe, în cazul în care acestea implică investiții directe, inclusiv investițiile imobiliare, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.
- 18 Trebuie să se arate, pe de o parte, că aceste întrebări pornesc de la ipoteza că reglementarea în discuție în litigiul principal, care prevede un termen de rectificare prelungit, constituie o restricție privind circulația capitalurilor în sensul articolului 63 TFUE.
- 19 Pe de altă parte, din decizia de trimitere reiese că această reglementare a intrat în vigoare la 8 iunie 1991. Reglementarea menționată era, așadar, aplicabilă înainte de data de 31 decembrie 1993 prevăzută la articolul 64 alineatul (1) TFUE și, prin urmare, îndeplinește criteriul temporal care figurează în această dispoziție.

Cu privire la prima întrebare

- 20 Prin intermediul primei sale întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că se aplică unei reglementări naționale care impune o restricție privind circulația capitalurilor vizate la această dispoziție, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, în cazul în care această restricție este aplicabilă și unor situații fără legătură cu investițiile directe, cu stabilirea, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.
- 21 În această privință, trebuie arătat, în primul rând, că reiese din modul de redactare a articolului 64 alineatul (1) TFUE că această dispoziție prevede o derogare de la interdicția prevăzută la articolul 63 alineatul (1) TFUE în favoarea „aplicării” restricțiilor în vigoare la 31 decembrie 1993 în temeiul dreptului intern cu privire la circulația capitalurilor în cazul în care acestea implică investiții directe, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital. Astfel, aplicabilitatea articolului 64 alineatul (1) TFUE nu depinde de obiectul reglementării naționale care cuprinde asemenea restricții, ci de efectul său. Dispoziția menționată se aplică în măsura în care această reglementare națională impune o restricție cu privire la circulația capitalurilor care implică investiții directe, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital. Rezultă că faptul că reglementarea menționată poate fi aplicabilă de asemenea altor situații nu este de natură să se opună aplicabilității articolului 64 alineatul (1) TFUE în împrejurările pe care acesta le vizează.
- 22 În al doilea rând, această interpretare este confirmată de jurisprudența Curții. Aceasta consideră, astfel, că o restricție privind circulația capitalurilor, precum tratamentul fiscal mai puțin avantajos al dividendelor provenite din străinătate, intră sub incidența articolului 64 alineatul (1) TFUE în măsura

în care aceasta se referă la participații dobândite în vederea creării sau a menținerii unor legături economice durabile și directe între acționar și societatea respectivă și care îi permit acestuia din urmă să participe efectiv la gestiunea sau la controlul acestei societăți (Hotărârea din 24 noiembrie 2016, SECIL, C-464/14, EU:C:2016:896, punctul 78 și jurisprudența citată). De asemenea, potrivit Curții, o restricție intră sub incidența articolului 64 alineatul (1) TFUE ca restricție privind circulația capitalurilor care implică investiții directe în măsura în care se raportează la investițiile de orice natură pe care le efectuează persoanele fizice sau juridice și care ajută la crearea sau la menținerea unor relații durabile și directe între cel care oferă fondurile și întreprinderea căreia îi sunt destinate aceste fonduri în vederea exercitării unei activități economice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 mai 2008, Orange European Smallcap Fund, C-194/06, EU:C:2008:289, punctul 102). Rezultă din aceste hotărâri și în special din expresia „în măsura în care”, care figurează în acestea, că domeniul de aplicare al articolului 64 alineatul (1) TFUE nu depinde de obiectul specific al unei restricții naționale, ci de efectul său asupra circulației capitalurilor vizate de această dispoziție.

- 23 Această interpretare a articolului 64 alineatul (1) TFUE nu este repusă în discuție de Hotărârea din 14 decembrie 1995, Sanz de Lera și alții (C-163/94, C-165/94 și C-250/94, EU:C:1995:451), citată de instanța de trimitere. Desigur, după ce a precizat, la punctul 33 din acea hotărâre, că exportul material de mijloace de plată nu poate fi considerat în sine drept circulație a capitalurilor, Curtea a constatat, la punctele 35 și 36 din hotărârea menționată, că o reglementare națională aplicabilă în general tuturor exporturilor de monede, bancnote sau cecuri la purtător, inclusiv acelor care nu implică investiții directe, inclusiv investițiile imobiliare, stabilirea, prestarea de servicii financiare sau admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital în țările terțe, nu intra sub incidența articolului 73 C alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 64 alineatul (1) TFUE]. Cu toate acestea, la punctul 37 din aceeași hotărâre, Curtea a considerat că statele membre au dreptul să verifice natura și realitatea tranzacțiilor sau a transferurilor vizate, pentru a se asigura că asemenea transferuri nu sunt utilizate tocmai în scopul circulației capitalurilor care face obiectul restricțiilor autorizate de articolul 73 C alineatul (1) din Tratatul CE. Din Hotărârea din 14 decembrie 1995, Sanz de Lera și alții (C-163/94, C-165/94 și C-250/94, EU:C:1995:451), rezultă că statele membre pot invoca articolul 64 alineatul (1) TFUE în măsura în care reglementarea națională se aplică circulației capitalurilor vizată de această dispoziție.
- 24 În al treilea rând, trebuie să se arate că o interpretare potrivit căreia articolul 64 alineatul (1) TFUE nu ar fi aplicabil decât în ipoteza în care reglementarea națională în cauză s-ar referi în mod exclusiv la circulația capitalurilor vizată de această dispoziție ar fi contrară efectului util al acesteia din urmă. Astfel, după cum a remarcat guvernul neerlandez în observațiile prezentate Curții, o asemenea interpretare ar fi avut drept consecință să constrângă toate statele membre, pentru a putea beneficia de autorizația de a aplica restricțiile prevăzute la articolul 64 alineatul (1) TFUE, să își revizuiască legislația națională înainte de termenul de 1 ianuarie 1994 pentru a o adapta foarte precis la domeniul de aplicare al acestei dispoziții.
- 25 Prin urmare, se impune ca la prima întrebare să se răspundă că articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei reglementări naționale care impune o restricție privind circulația capitalurilor prevăzută de această dispoziție, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, chiar dacă această restricție este aplicabilă și unor situații fără legătură cu investițiile directe, cu stabilirea, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.

Cu privire la a treia întrebare

- 26 Prin intermediul celei de a treia întrebări, care trebuie examinată înaintea celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă deschiderea unui cont de instrumente financiare de către un rezident al unui stat membru la o instituție bancară situată în afara Uniunii, precum cea în discuție în cauza principală, intră sub incidența noțiunii de circulație a capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare, în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE.

- 27 În această privință, trebuie arătat în primul rând că, în absența din Tratatul FUE a unei definiții a noțiunii „circulația capitalurilor”, Curtea a recunoscut o valoare indicativă nomenclatorului care constituie anexa I la Directiva 88/361, în condițiile în care, potrivit celor amintite în introducerea acestei anexe, lista pe care o conține nu are caracter exhaustiv (Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner-Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctul 23 și jurisprudența citată). Or, după cum a remarcat Comisia în observațiile prezentate Curții, această anexă menționează, la rubrica VI, „[o]perațiuni[le] în conturile curente și în conturile de depozit la instituții financiare”, care cuprind printre altele „[o]perațiuni[le] efectuate de către rezidenți cu instituțiile financiare străine”. Deschiderea unui cont de instrumente financiare la o instituție bancară, precum cea în discuție în cauza principală, intră, așadar, în sfera noțiunii „circulația capitalurilor”.
- 28 În al doilea rând, Curtea a statuat că, pentru a putea intra sub incidența derogării prevăzute la articolul 64 alineatul (1) TFUE, măsura națională trebuie să privească circulația capitalurilor care are o legătură suficient de strânsă cu prestarea de servicii financiare, ceea ce presupune să existe o legătură de cauzalitate între circulația capitalurilor și prestarea de servicii financiare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner-Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctele 43 și 44).
- 29 În această privință, trebuie arătat că circulația capitalurilor care are loc ca urmare a deschiderii unui cont de instrumente financiare la o instituție bancară implică prestarea de servicii financiare. Astfel, pe de o parte, este cert că această instituție bancară efectuează pentru deținătorul acestui cont servicii de administrare a contului menționat, care trebuie să fie calificate drept prestări de servicii financiare.
- 30 Pe de altă parte, există o legătură de cauzalitate între circulația capitalurilor în cauză și prestarea de servicii financiare, întrucât titularul își plasează capitalurile într-un cont de instrumente financiare din cauza faptului că beneficiază, în contrapartidă, de servicii de administrare din partea instituției bancare. Prin urmare, există, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, o legătură suficient de strânsă între circulația capitalurilor și prestarea de servicii financiare.
- 31 Rezultă că trebuie să se răspundă la a treia întrebare că deschiderea unui cont de instrumente financiare de către un rezident al unui stat membru la o instituție bancară situată în afara Uniunii, precum cea în discuție în cauza principală, intră sub incidența noțiunii de circulație a capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare, în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE.

Cu privire la a doua întrebare

- 32 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă posibilitatea pe care articolul 64 alineatul (1) TFUE o recunoaște statelor membre de a aplica restricții privind circulația capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare există și pentru cele care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu privesc nici prestatorul de servicii, nici condițiile și modalitățile prestării de servicii.
- 33 În această privință, trebuie arătat că criteriul determinant pentru aplicarea articolului 64 alineatul (1) TFUE constă în legătura de cauzalitate care există între circulația capitalurilor și prestarea de servicii financiare, iar nu în domeniul de aplicare personal al măsurii naționale în litigiu sau în raportul acesteia cu prestatorul – mai degrabă decât cu destinatarul – al unor astfel de servicii. Astfel, domeniul de aplicare al acestei dispoziții este definit prin referire la categoriile de mișcări de capitaluri care pot face obiectul unor restricții (Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner-Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctul 39).

- 34 În consecință, împrejurarea că o măsură națională îl privește în primul rând pe investitor, iar nu pe prestatorul unui serviciu financiar, nu se opune ca această măsură să intre sub incidența articolului 64 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 21 mai 2015, Wagner-Raith, C-560/13, EU:C:2015:347, punctul 40). De asemenea, împrejurarea că o măsură națională nu are legătură cu condițiile și modalitățile prestării unui serviciu financiar nu se opune ca această măsură să intre sub incidența dispoziției menționate.
- 35 Rezultă că trebuie să se răspundă la a doua întrebare că posibilitatea pe care articolul 64 alineatul (1) TFUE o recunoaște statelor membre de a aplica restricții privind circulația capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare există și pentru cele care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu privesc nici prestatorul de servicii, nici condițiile și modalitățile prestării de servicii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 36 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

- 1) **Articolul 64 alineatul (1) TFUE trebuie interpretat în sensul că este aplicabil unei reglementări naționale care impune o restricție privind circulația capitalurilor prevăzută de această dispoziție, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, chiar dacă această restricție este aplicabilă și unor situații fără legătură cu investițiile directe, cu stabilirea, cu prestarea de servicii financiare sau cu admiterea de valori mobiliare pe piețele de capital.**
- 2) **Deschiderea unui cont de instrumente financiare de către un rezident al unui stat membru la o instituție bancară situată în afara Uniunii Europene, precum cea în discuție în cauza principală, intră sub incidența noțiunii de circulație a capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare, în sensul articolului 64 alineatul (1) TFUE.**
- 3) **Posibilitatea pe care articolul 64 alineatul (1) TFUE o recunoaște statelor membre de a aplica restricții privind circulația capitalurilor care implică prestarea de servicii financiare există și pentru cele care, precum termenul de rectificare prelungit în discuție în litigiul principal, nu privesc nici prestatorul de servicii, nici condițiile și modalitățile prestării de servicii.**

Semnături